

Protokoll fört vid pleniföredragning

Finansavdelningen
Allmänna byrån, F1

Närvarande
VT, HJ, RH, AH, FK, AR, CW

Frånvarande
AH-J

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Veronica Thörnroos

Föredragande
Minister
Roger Höglund

Protokollförare
Finanschef
Conny Nyholm

Nr 18

Bemötande av utlåtanden gällande landskapsregeringens
anhållan om särskilt bidrag med anledning av Covid-19-
pandemins inverkan 2020

ÅLR 2021/10483

135 F1

Beslut

Ålands landskapsregering beslöts lämna bemötande enligt **bilaga 1, F122P11**.

Hänvisning

Ålandsdelegationen
Statens Ämbetsverk
PB 58
AX-22101 Mariehamn

Kontaktperson
Finanschef Conny Nyholm

Ärende

Bemötande av utlåtanden gällande landskapsregeringens anhållan om särskilt bidrag med anledning av Covid-19-pandemins inverkan 2020

Bakgrund

Ålands landskapsregering anhöll den 9.12.2021 hos Ålandsdelegationen om ett särskilt bidrag i första hand i enlighet med 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen för Åland (ÅFS 1991:71) för att undanröja sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar landskapet. För det fall att Ålandsdelegationen inte skulle anse 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen tillämplig i det aktuella fallet, anhöll landskapsregeringen i enlighet med 51 § 1 mom. 2 punkten självstyrelselagen för Åland om ett särskilt bidrag för täckande av sådana kostnader som föranletts av Covid-19-pandemin som inte skäligen bör täckas av landskapet.

Landskapsregeringen har i sin anhållan redogjort för konsekvenserna av pandemin för det åländska samhället. Landskapsregeringen anhöll om ett särskilt bidrag om 17 537 120 euro till följd av de kostnader som pandemin medförde och som inte kompenseras på annat sätt genom statliga åtgärder.

Ålandsdelegationen har inhämtat utlåtanden från finansministeriet respektive arbets- och näringsministeriet över landskapsregeringens anhållan om särskilt bidrag. Landskapsregeringen har givits möjlighet att bemöta inkomna utlåtanden.

Landskapsregeringens synpunkter

Kriterierna för särskilt bidrag enligt 51 § självstyrelselagen för Åland

Ålands landskapsregering har i första hand anhållit om ett särskilt bidrag för att undanröja sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar landskapet enligt 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen för Åland. I detaljmotiveringen till lagrummet (RP nr 73/1990 rd s. 90–91) stipuleras att paragrafen avser omfatta omständigheter som leder till en sådan ekonomisk tillbakagång att vitala samhällsfunktioner i landskapet hotas. I förarbetet nämns en kraftig nedgång i näringar så

som sjöfart och av turismen beroende servicenäringar, av vilka den åländska ekonomin är beroende i hög grad. Landskapsregeringens uppfattning är att 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen avser situationer där Åland blir särskilt utsatt på grund av dess insulära läge och dess beroende av särskilda näringar, så som sjöfart och turism.

Landskapsregeringen uppfattar att Ålandsdelegationen i sin korrespondens med finansministeriet har fört ett resonemang där ett möjligt sätt att behandla ärendet skulle vara att i beredningen jämföra landskapets merkostnader till följd av pandemin med finska statens totala utgifter för pandemin. Enligt en sådan tolkning av 51 § 1 mom. 1 punkten skulle det bedömas huruvida landskapets andel överstiger 0,45 procent av finska statens totala utgifter. Landskapsregeringen anser att ett sådant resonemang, där man jämför Ålands och Finlands kostnader till följd av pandemin, inte är ägnat att utreda om Åland blivit särskilt utsatt på grund av dess insulära läge och beroende av särskilda näringar. Enligt landskapsregeringen ger detaljmotiveringen inte stöd för tolkningen att lagparagrafen skulle vara utformad så att den avser situationer där landskapet varit särskilt utsatt i förhållande till Finland. Avsikten är således inte att jämföra landskapets kostnader med finska statens totala kostnader. Skulle Ålandsdelegationens resonemang följas, skulle det leda till att det särskilda bidraget sätts i förhållande till Finlands totala kostnader på ett sätt som inte finner stöd i förarbetet till lagen.

För det fall Ålandsdelegationen inte skulle anse att 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen för Åland är tillämplig på det aktuella fallet, anhåller landskapsregeringen fortsättningsvis om särskilt bidrag för täckande av sådana kostnader som föranleds av naturkatastrof, kärnkraftsolycka, oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte landskapet skäligen bör bära kostnaderna enligt 51 § 1 mom. 2 punkten självstyrelselagen.

Kostnaderna i anhållan om särskilt bidrag

Finansministeriet och arbets- och näringsministeriet har påpekat att Statskontoret har betalat ut ca. 8 miljoner euro till åländska företag totalt och 6 miljoner euro till åländska företag under år 2020. I sammanställningen av de kostnader som Ålands landskapsregering haft för att undanröja effekterna av pandemin har inte statliga stöd till åländska företag eller andra åländska aktörer beaktats i enlighet med de avgränsningar som framgår i Specifikation avseende kostnader som föranletts av Covid-19-pandemin år 2020, s. 3–4. Ålands landskapsregering värdesätter de statliga stöd som tillkom det åländska samhället under pandemin, men landskapsregeringen har utöver dessa statliga stöd vållats de kostnader som framgår av anhållan om särskilt bidrag; kostnader som sett till Ålands storlek varit betydande. I det fall att Ålandsdelegationen så önskar är landskapsregeringen självfallet beredd att bistå delegationen med ytterligare verifieringar på de kostnader som är upptagna i vår anhållan om särskilt bidrag.

Finansministeriet lyfter i sitt utlåtande att de slutliga uppgifterna om förändringar i Ålands BNP blir kända först i slutet av år 2022. Landskapsregeringen konstaterar att så är fallet och att den senaste uppdaterade BNP-förändringen för Åland för år 2020 publicerades av Ålands statistik- och utredningsbyrå den 21 april 2022. De preliminära uppdaterade beräkningarna visar att BNP föll med 18 procent år 2020, mot den tidigare beräkningen om 19 procent, vilket är den uppgift som ingår i landskapsregeringens anhållan om särskilt bidrag. Finansministeriet lyfter även fram att enligt uppgifter från Statistikcentralen sjönk hela Finlands BNP med 2,3 procent år 2020. I landskapsregeringens anhållan nämndes den då preliminära uppgiften att Finlands BNP sjönk med 3 procent år 2020. Således kan en viss justering av de preliminära beräkningarna noteras såväl för Ålands som för Finlands BNP. Faktum kvarstår att Ålands samhällsekonomi drabbades kraftigt år 2020. De restriktioner som infördes av Finland och Sverige, vars syfte var att stävja pandemin, drabbade Åland hårdare än resten av landet. Åland hade ytterst begränsade möjligheter att påverka restriktionerna eller mildra dem.

I och med att framställningen om särskilt bidrag ska göras senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig till enligt 51 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland, var landskapsregeringen tvungen att skicka in sin anhållan innan slutgiltiga uppgifter finns till hands.

EU:s statsstödsregler

Arbets- och näringsministeriet påpekar i sitt utlåtande att landskapsregeringen ska iaktta EU:s regler om statligt stöd när bidrag beviljas till företag. Ålands landskapsregering konstaterar att EU:s statsstödsregler är bindande för landskapsregeringen inom de områden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och följs därmed.

Sammanfattande kommentarer

Ålands landskapsregering konstaterar sammanfattningsvis att de kostnader som uppstått till följd av Covid-19-pandemin under år 2020 varit nödvändiga för att undanröja väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbat landskapet. 51 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen för Åland är således tillämplig och ersättning ska därför utgå till det yrkade beloppet. I andra hand anför landskapsregeringen att 51 § 1 mom. 2 punkten självstyrelselagen för Åland ska anses vara tillämplig och ersättning på denna grund ska utgå.

Landskapsregeringen ser den tidigare bestämmelsen om särskilt bidrag och den nuvarande bestämmelsen om tillskott under exceptionella förhållanden som en del av den helhet som statens finansieringsansvar för Åland utgör. I sin anhållan anser landskapsregeringen sig ha visat att villkoren för de aktuella bestämmelserna uppfylls.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Minister

Roger Höglund

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagting, info@lagtinget.ax

Finansminister Annika Saarikko, annika.saarikko@gov.fi

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Statsrådets kansli, registratorskontoret.srk@gov.fi

Finansministeriet, registratorskonstoret.fm@gov.fi

Budgetråd Johanna von Knorring-Rosenlew, finansministeriet,
johanna.vonknorring@gov.fi

Statssekreterare Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi